

Passie voor het wad

Volgens Peter de Ruyter

Landschapsarchitect **Peter de Ruyter** (1965) schreef het boek *Vloeiend Landschap*, waarin hij een rondreis maakt door de verschillende landschappen van Friesland. 'Als de diversiteit in een landschap verdwijnt, neemt de kwetsbaarheid toe.'

TEKST: FRANK PETERSEN FOTO'S: ANNEMARIE HOOGWOUD

Onderweg naar landschapsarchitect Peter de Ruyter let ik ineens veel beter op de omgeving. Ik zie grijze luchten boven kale akkers van klei en aan de horizon ligt de waddendijk. De Ruyter praat vandaag in het kleine huiskamertheater van Pingjum over zijn nieuwe boek *Vloeiend Landschap*, waarin hij de historie van het Friese landschap beschrijft. In het boek presenteert hij ook ideeën om het moderne Friese landschap van uniforme weilanden en anonieme bedrijventerreinen te verbeteren. Hij

deelt het podium met een divers gezelschap: een cellist uit Irak, Martin Šimek uit Praag en jazzsaxofonist Bob Driessen uit Pingjum.

De Ruyter was vier jaar lang directeur van Atelier Fryslân, een onafhankelijk atelier voor ruimtelijke kwaliteit. Vandaag start hij met een liefdesverklaring aan het Friese landschap en laat een foto zien van drie kruiwagens. 'Dit zijn de drie bouwstoffen van het Friese landschap', vertelt hij. 'In de kruiwagens zit klei, veen of zand. De basis van een rijk

'Het Friese landschap bestaat uit laagjes'

'Kamperen in een weids en stil kwelderlandschap tussen land en zee is schitterend.'

De bouwstoffen van het Friese landschap.

Dobbe: een buitendijkse drinkplaats voor het vee.

HET FRIESE LANDSCHAP IN WOORDEN VOLGENS PETER DE RUYTER

Bouwstof

Klei, zand en veen zijn de bodem van het Friese landschap.

Moederpolder

De eerste polders die de Friezen bouwden in Westergo.

Cultuurnatuur

Hoe de Friezen hun landschap en natuur zelf vormden.

Gradiënt

Overgang van landschapsvormen met de meest diverse natuur.

Essentie

4/5 lucht en 1/5 land.

Chinees melkweg

Fries landschap dat zuivel produceert voor de internationale markt.

Ruilverkaveling 2.0

Nodig om het landschap weer aan te laten sluiten bij klei, zand en veen.

Passie voor het wad

Peter de Ruyter
Vloeiend landschap
€ 19,50
Uitgeverij Bornmeer
ISBN: 9789056153700.

gedifferentieerd Fries landschap. Klei-stroken, veengebieden en zandgronden die worden onderbroken door diepe zeearmen. In zo'n landschap, met directe toegang tot open zee, was handel een logische manier om aan spullen te komen die er van nature niet waren. Een open verbinding bepaalde de keuzes die mensen hadden om meer welvaart te verkrijgen.'

Chinese melkweg

Het leven in zo'n landschap met ongetemd getij kon gevaarlijk zijn. Om mensen, steden en landerijen beter te beschermen, veranderden de inwoners het landschap. 'Dijken werden aangelegd als een verbinding tussen de terpen.' Zoals de Pingjumer Gulden Halsband hier vlakbij. Terpen die als parels aan een snoer door een lint van dijken verbonden raakten. 'Door die verdijking werden Friezen minder afhankelijk van de zee, maar de zee kwam daardoor ook verder van ze af te liggen. Landbouw werd

makkelijker en belangrijker.' De open blik naar zee van veel Friezen veranderde in een blik omlaag. Friesland werd een landbouwprovincie die tegenwoordig vooral gericht lijkt op wat De Ruyter de Chinese melkweg noemt, de intensieve melkveehouderij. Die ontwikkeling heeft consequenties voor het Friese landschap. 'Op alle soorten grond zie je dezelfde ontwikkeling. Er ontstaat een eenvormig landschapstype, de diversiteit verdwijnt. En als de differentiatie afneemt, neemt de kwetsbaarheid toe.'

Slapen op een kwelder

Klei, veen en zand vormen dus de basis. Maar naast de kruiwagens moeten ook twee emmers water staan. Zout en zoet water speelden net zo'n belangrijke rol in de ontwikkeling van het Friese landschap. 'Juist de geleidelijke overgang tussen zoet en zout is het meest interessant in de natuur', aldus De Ruyter. En precies op de overgang van klei naar zee staat nu de waddendijk. 'Als een

soort groene Berlijnse muur, die misschien nog hoger moet worden omdat de zeespiegel stijgt.' Aan beide kanten van de dijk ligt een uniek en prachtig landschap: aan de ene zijde het Werelderfgoed Waddenzee en aan de andere kant een prachtig gebied met terpen en een rijke cultuurhistorie. De Ruyter pleit voor een verandering met een minder strikte scheiding tussen binnen- en buitendijks. 'Laat kwelders ontstaan, want die dragen bij aan kustbescherming en zijn interessant als overgangsgebieden tussen land en zee. Dat een kwelder ook gewoon leuk kan zijn bewijst hij met vrolijke foto's en verhalen over een kampeerweekend op de kwelder aan de rand van een dobbe. 'Een avond leven en slapen buitendijks, met de geluiden en duisternis van de natuur maakt zo'n ongelooftelijke indruk, dat gun je iedereen.'

Laagjes landschap

Tegen het einde van de avond vraagt Šimek wat De Ruyter emotioneert aan dat Friese landschap waar hij zo van houdt. 'Mijn missie als landschapsarchitect is het uitleggen van de gelaagdheid van ons landschap. Mijn leermeester Alle Hosper zei: "verandering is het enige onveranderlijke in het landschap". Het landschap dat je nu ziet is er niet zomaar gekomen en is niet hoe het altijd moet blijven. Dit huidige Friese landschap kan en moet anders, rijker en gevarieerder. Ik heb het gevoel dat het ook anders wordt.' Šimek knikt, hij begrijpt de emotie. Dan pakken de musici hun instrument en gaan spelen. 🎵

DE ONTDEKKING

Water uit beeld

Door de ontwikkeling van het Friese landschap en de vergaande innovatie in de dijkenbouw, raakte het water in Friesland meer en meer uit zicht. Het kwam op afstand te liggen of werd weggepompt. Zoals bij de waddendijk, opgehoogd tot een soort groene Berlijnse muur. De Ruyter vindt dat Friesland zijn relatie met de open zee is kwijtgeraakt. Die relatie moet hersteld worden. Verkweldering van de buitendijkse waddenkust kan daarbij helpen, net als een project als Holwerd aan Zee. 'Kamperen in zo'n weids en stil kwelderlandschap tussen land en zee is schitterend. Het is een mooie en indringende manier om met zicht op het water extra waardering voor het kwelderlandschap te krijgen.'